

Jolanta Szulc

Zakład Bibliotekoznawstwa
Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej
Uniwersytet Śląski w Katowicach
e-mail: jolanta.szulc@us.edu.pl

Konferencja „Standard RDA – korzyści i problemy związane z jego wdrożeniem” (Warszawa, 14 października 2016 r.)

14 października 2016 r. w Centrum NUKAT Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie odbyła się konferencja na temat standardu RDA (Resource Description and Access) (*About RDA; Katalogowanie; O RDA*). Jest to nowy standard katalogowania, zastępujący drugie wydanie amerykańskich zasad katalogowania AACR2 (Anglo-American Cataloguing Rules). Zawiera wytyczne dotyczące katalogowania zasobów elektronicznych, umożliwia grupowanie rekordów bibliograficznych w celu prezentacji relacji pomiędzy dziełami i ich twórcami. Jest dostosowany do nowych technologii bazodanowych, pozwalając instytucjom na wydajne pozyskiwanie, przechowywanie i wyszukiwanie danych (*RDA*).

Standard RDA powstał w ramach planu strategicznego 2005–2009, opracowanego przez członków Joint Steering Committee for Development of RDA (JSC), przedstawicieli instytucji bibliotekarskich ze Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Kanady, Irlandii, Szkocji i Walii. Od 6 listopada 2015 r. trwają prace nad przekształceniem byłego już Joint Steering Committee w komitet o nazwie RDA Steering Committee (RSC). W wyniku prac zaplanowanych do 2019 r. w RDA Steering Committee będą reprezentowane regiony: Afryki, Azji, Europy, Ameryki Łacińskiej i Karaibów, Ameryki Północnej i Oceanii (*RSC*). Funkcję przewodniczącego RDA Steering Committee pełni Gordon Dunsire¹.

¹ 18 sierpnia 2016 r. Gordon Dunsire otrzymał medal IFLA za międzynarodową działalność i wybitne osiągnięcia w zakresie normalizacji danych bibliograficznych,

Spotkanie rozpoczęli Roman Tabisz (wicedyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie) i Ewa Kobierska-Maciuszko (kierownik Centrum NUKAT w Warszawie), którzy w imieniu organizatorów powitali wszystkich uczestników. Konferencja została podzielona na dwie sesje. W sesji pierwszej zaplanowano dwa wystąpienia. D. Gordon przedstawił referat pt. *Where is RDA in the bibliographic universe?* Udzielając odpowiedzi na to pytanie, wyróżnił RDA Data, RDA Toolkit, RDA Registry, RDA Reference. Ta ostatnia koncepcja zakłada przepływ danych pomiędzy redaktorami, katalogerami a deweloperami aplikacji RDA z wykorzystaniem RIMMF3 (dla trenerów) i RDA Vocabulary Server (dla aplikacji). Ponadto prelegent omówił powiązania RDA z innymi standardami: Functional Requirements for Bibliographic Records (FRBR), Library Reference Model (LRM), International Standard Bibliographic Description (ISBD), BIBFRAME, Dublin Core, oraz możliwości jego wykorzystania w sieci semantycznej. Podkreślił współpracę RDA Steering Committee z innymi grupami ds. standardów.

Następnie Renate Behrens (Deutsche Nationalbibliothek, Leipzig, Frankfurt am Main) wygłosiła referat pt. *RDA in Europe*, przedstawiając temat z punktu widzenia praktyka. Prelegentka omówiła zasady wdrażania RDA w krajach niemieckojęzycznych w latach 2010–2016. Implementacja standardu RDA miała miejsce w 16 bibliotekach (publicznych, specjalnych i instytucji kulturalnych) na terenie Niemiec, Austrii i Szwajcarii. W celu jej ułatwienia w 2010 r. przetłumaczono standard na język niemiecki. W 2016 r. powstała nowa strategia zarządzania RDA w Europie, związana z reorganizacją EURIG (European RDA Interest Group)². Zdaniem R. Behrens zadania związane z wprowadzeniem RDA w Europie to: tłumaczenie standardu RDA i słownictwa w RDA Toolkit z uwzględnieniem różnych tradycji katalogowania, odmiennych struktur kulturowych i wielojęzyczności (np. do rozstrzygnięcia pozostaje kwestia, czy rekordy w kartotece wzorcowej powinny być wielojęzyczne). Należy rozważyć wymagania dotyczące umiędzynarodowienia RDA, takie jak: otwartość na różnorodność kulturową, uogólnienie zasad w RDA dla dzieł prawniczych, uwzględnienie powiązań z innymi standardami, opracowanie rozwiązań (kodów międzynarodowych) niezależnych od języka. Sesji przewodniczył Marcin Roszkowski (Katedra Informatologii, Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego).

Linked Data i sieci semantycznej (zob. *From the Annual Conference*). Strona domowa przewodniczącego RSC jest dostępna pod adresem (*Gordon Dunsire*).

² Aktualna lista członków EURIG jest dostępna na stronie domowej instytucji pod adresem: <http://www.slainte.org.uk/eurig/members.htm>.

Sesję drugą rozpoczęło wystąpienie Marty Cichoń (Biblioteka Narodowa w Warszawie) zatytułowane *Elementy RDA stosowane w opisie bibliograficznym w ramach zmian wprowadzanych przez Bibliotekę Narodową*. Referentka określiła katalog Biblioteki Narodowej jako relacyjną bazę danych, którą charakteryzują: projektowanie zorientowane na użytkownika, intuicyjne wyszukiwanie informacji, integrowanie informacji zawartych w katalogu z innymi źródłami. Przypomniała podstawowe etapy projektowania systemów bazodanowych, do których należą: faza specyfikacji, projekt conceptualny, logiczny i fizyczny oraz zasada niezależności danych Edgara F. Codda. Wszystkie te założenia pozwalają na wprowadzenie modelu FRBR jako modelu relacyjnego dla danych bibliograficznych. Natomiast w celu ich zachowania do katalogu wprowadzono tylko niektóre elementy RDA (m.in. nowe elementy opisu fizycznego, zapisywane w polach 336, 337 i 338 rekordów bibliograficznych w formacie MARC 21, rozwinięcie skrótów do pełnych wyrazów, odejście od „zasady trzech”), tworząc tzw. rekordy hybrydowe.

Następnie Leszek Śnieżko (Centrum NUKAT, Warszawa) zaprezentował referat pt. *RDA w katalogu NUKAT – konieczna zmiana czy ślepy zaulek?*, zaznaczając, że prace związane z wdrożeniem RDA w NUKAT trwają od 2010 r. W swoim wystąpieniu określił następujące cele wprowadzenia standardu: budowa nowoczesnego katalogu tworzonego z wykorzystaniem międzynarodowych standardów, interoperacyjność danych i ich funkcjonowanie w Internecie, zapewnienie użytkownikom łatwego dostępu do informacji. Problemy związane z wdrożeniem standardu dotyczą m.in. dostosowania RDA (wywodzącego się z zasad katalogowania AACR2) do polskich potrzeb, a w szczególności: szerszego stosowania tytułów ujednoliconych (tytułów filmów, wydawnictw ciągłych), stosowania nazw geograficznych jako nazw jednostek administracyjnych sprawujących władzę na określonym terytorium, stosowania dopowiedzeń w hasłach oraz kilku nazw ujednoliconych dla danej osoby. Ciągłe aktualne pozostaje także pytanie, jaki powinien być polski model wdrożenia tego standardu w życie.

W ostatnim wystąpieniu o. Janusz Kaczmarek OP (Biblioteka Kolegium Filozoficzno-Teologicznego oo. Dominikanów w Krakowie) zreferował temat *RDA-PL? Czy RDA może i czy powinien zastąpić polskie przepisy katalogowania?* Prelegent przypomniał podstawowy postulat – najważniejszą z zasad porządkujących prace nad tworzeniem katalogu jest wygoda użytkownika – oraz przybliżył historię zasad katalogowania w Polsce i na świecie (m.in. zasady sformułowane przez Charlesa A. Cuttera w drugiej połowie XIX w., tzw. zasady paryskie z 1961 r., dokumenty opublikowane przez IFLA). Zwrócił uwagę, że

repcja modelu FRBR i przepisów skonsolidowanego wydania ISBD z 2007 i 2011 r., w Polsce wydaje się niewystarczająca. Zaapelował o przeprowadzenie analizy przepisów RDA i możliwość integralnego ich zaadaptowania jako współczesnych polskich przepisów katalogowania. Sesję prowadziła Krystyna Sanetra (Biblioteka Jagiellońska).

Wykładom towarzyszyła dyskusja z udziałem prelegentów.

Konferencja była transmitowana na żywo. Filmowy zapis konferencji oraz wszystkie wystąpienia są dostępne na stronie Centrum NUKAT (*Standard*).

Dyskusja nad wprowadzeniem RDA do polskich systemów bibliotecznych, a zwłaszcza nad zmianami w kartotece zgodnie z zaleceniami proponowanymi przez ten standard, trwa od kilku lat. Planowane zmiany wydają się interesujące. Trudno w tej chwili przesądzić, czy i w jakim zakresie są niezbędne, ale z pewnością będą wymagały współpracy całego środowiska bibliotekarskiego. Konferencja, która odbyła się w Centrum NUKAT, jest ważnym elementem tej dyskusji.

Literatura

- About RDA. W: *RSC. RDA Steering Committee*. Pobrane z: <http://www.rda-rsc.org/content/about-rda> (15.12.2016).
- From the Annual Conference. Honours and Awards at the IFLA WLIC 2016 Closing Session. W: *IFLA*. Pobrane z: <http://www.ifla.org/node/10818> (15.12.2016).
- Gordon Dunsire. A personal website. Pobrane z: <http://www.gordondunsire.com/> (15.12.2016).
wiece. W: *Biblioteka Narodowa*. Pobrane z: <http://www.bn.org.pl/dla-bi>
- Katalogowanie na śbliotekarzy/nfs/katalogowanie/katalogowanie-na-swiecie (15.12.2016).
- O RDA. W: *Standard RDA: korzyści i problemy związane z jego wdrożeniem*. Pobrane z: <http://centrum.nukat.edu.pl/rda/o-rda/> (15.12.2016).
- RDA. W: *Sternik. Słownik terminologiczny z zakresu bibliografii i katalogowania*. Pobrane z: <http://sternik.bn.org.pl/vocab/index.php?tema=1432> (15.12.2016).
- RSC. RDA Steering Committee. Pobrane z: <http://www.rda-rsc.org/> (15.12.2016).
- Standard RDA: korzyści i problemy związane z jego wdrożeniem. Pobrane z: <http://centrum.nukat.edu.pl/rda/> (15.12.2016).